

მე-19 საუკუნის ქალაქის მოსახლეობის ზრდა

ფოთი-თბილისის რკინიგზა იყო პირველი რკინიგზა საქართველოში, რომლის მშენებლობა დაიწყო 1864 წელს რუსეთის იმპერატორის მხარდაჭერით. პროექტის განხორციელებისთვის გამოყოფილი იქნა მნიშვნელოვანი ფინანსური რესურსები — მილიონი მანეთი სამუშაოების დასაწყებად, ხოლო შემდგომ დამატებით თანხები მინების შესაძენად და საინჟინრო ნაგებობების ასაგებად. მშენებლობის პროცესში რკინიგზის აგებაზე მოლაპარაკებები მიმდინარეობდა როგორც რუსულ, ისე უცხოურ კაპიტალებთან. 1870 წელს სამშენებლო სამუშაოები „ფოთი-თბილისის გზის საზოგადოებას“ გადაეცა, რის შემდეგაც 1871 წელს ფოთი-ზესტაფნის მონაკვეთზე გაიხსნა პირველი რეგულარული მიმოსვლა. შემდგომი სამუშაოები სწრაფი ტემპით დასრულდა 1872 წლის მეორე ნახევარში, როდესაც მთელი ფოთი-თბილისის რკინიგზის ხაზის ექსპლუატაცია სრულად დაიწყო. მშენებლობაზე მთლიანად დაიხარჯა დაახლოებით 23 მილიონი მანეთი, რაც დიდ ფინანსურ, ტექნიკურ და ორგანიზაციულ ძალისხმევას საჭიროებდა. ფოთი-თბილისის რკინიგზა მნიშვნელოვანი ინვესტიცია და პროექტი იყო, რომელმაც მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა საქართველოს ეკონომიკურ განვითარებაში და სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარების პროცესში.

მრეწველობის განვითარებამ მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა საქართველოს ეკონომიკურ წინსვლაში. მან განაპირობა ახალი საწარმოების შექმნა, მოსახლეობის დასაქმება და ქალაქების ზრდა. განსაკუთრებით გამოირჩეოდა მანგანუმის მოპოვება ჭიათურაში, რაც ქვეყანას საერთაშორისო ბაზარზე მნიშვნელობას ანიჭებდა. საბჭოთა პერიოდში კი მრეწველობა სახელმწიფო პოლიტიკის ერთ-ერთ ძირითად მიმართულებად იქცა. ამგვარად, მრეწველობის განვითარება საფუძვლად დაედო ქვეყნის ინდუსტრიულ მოდერნიზაციასა და ეკონომიკურ სტაბილურობას.

1861 წელს საქართველოში გაუქმდა ბატონ-ყმობა, რაც ნიშნავდა გლეხების ძირითად გათავისუფლებას მემამულეებისგან. თუმცა, გლეხები ხშირად მიწის გარეშე დარჩნენ ან მიიღეს მცირე ნაკვეთები ხანგრძლივი გადასახადებით, რის შედეგადაც მათი სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა მნიშვნელოვნად არ გაუმჯობესებულა. ეს რეფორმა იყო რუსეთის იმპერიის ფართო გარდაქმნების ნაწილი და მიზნად ისახავდა ძველი ფეოდალური სისტემის დემონტაჟს.

მე-19 საუკუნის მეორე ნახევრიდან საქართველოში დაიწყო განათლების სისტემის განვითარება, რაც ხელს უწყობდა წერა-კითხვის გავრცელებას. გაიხსნა სამოქალაქო და საეკლესიო სკოლები, გაიზარდა წიგნების გამოცემა და განათლების ხელმისაწვდომობა. შედეგად, თანდათან იზრდებოდა წერა-კითხვის მცოდნე ადამიანების რაოდენობა, რაც მნიშვნელოვანი ნაბიჯი იყო საზოგადოების პროგრესისა და კულტურული განვითარებისკენ.

მე-19 საუკუნის მეორე ნახევარში, თერგდალეულების თაოსნობით, საქართველოში დაიწყო ეროვნული მოძრაობა. თერგდალეულები იყვნენ ქართველი ახალგაზრდები, რომლებმაც განათლება რუსეთში მიიღეს (ძირითადად პეტერბურგში) და სამშობლოში დაბრუნების შემდეგ დაიწყეს ბრძოლა ეროვნული თვითშეგნების, კულტურისა და ენის დაცვისთვის. მათ მოითხოვეს განათლების გავრცელება, ქართული ენის დაცვა და თვითმმართველობის გაძლიერება. ეს მოძრაობა საფუძვლად დაედო საქართველოში ეროვნული იდენტობის გაძლიერებასა და სამომავლო პოლიტიკური დამოუკიდებლობის იდეებს.